D•N
15/10 1950

Brittisk parlamentarism under femtio år

Den engelske historikern D. C. Somervell — känd för sin utmärkta sammanfattning av Toynbees fantasier om världsutvecklingen — har i en nystartad serie om England under 1900-talet behandlat irlandsfrågan (British politics since 1900). Hans arbete är både rolligt och värdefullt. Författaren säger sin mening om personer och åtgärder med humor och intelligens, men objektiviteten blir föga lidande, ty han är inte försvuren till något parti — enligt uppgift i förordet har han under de gångna årtiondena röstat för vart och ett av de tre stora partierna —, och själva den sakliga framställningen är lika klar som opartisk. En bättre lättillgänglig orientering i engelsk samtidshistoria finns inte.

Man påminns i denna bok om hur starkt legenden om den brittiska parlamentarismen — med två partier som växlande innehar majoriteten och makten — skiljer sig från verkligheten. Den klassiska formen av regeringsskifte har under dessa femtio år förekommit två gånger, 1905—1906, då en ny liberal regering bildades och uppnådde flertal vid de omedelbart följande valen, och 1945, då Churchill fick vika för arbetarpartiet. En regering, stödd på ett enda parti med majoritet både i parlamentet och bland väljarna, är en sällsynthet: de enda klara exemplen är de konservativa år 1900 och de liberala år 1905. Under tjuguett år har koalitionsregeringar med majoritet fungerat, under åtta år minoritetsregeringar utan fast majoritet. I en rad fall har partisplittringar varit avgörande för utvecklingen: så de konservativas klyvning i tullvänner och frihandlare i början av seklet, de liberalas inbördes konflikter under och efter första världskriget, schismen inom arbetarpartiet 1931. Den brittiska parlamentarismen har varit effektiv ställdvida som det i regel lyckats att ställa regeringar, men framgången har vunnits genom ett valsätt som gav överdrivna och ofta slumpvisa utslag och därigenom leder till att ett parti i minoritet gång efter annan dominerar regering och parlament.

Även i det land där parlamentarismen i dess traditionella form varit mest lyckad är ställsä dess svagheter uppenbara. Demokratins grundsatser är genomförda: den allmänna rösträtten och den medborgerliga friheten. Men garantier finns inte för att styrelsen sköts i enlighet med majoritetens uppfattning — i den mån en sådan uppfattning finns. En mindre kan man utgå från att beslutsen utformas under hänsynstagande till alla folkgrupper av betydelse. Det kan med säkerhet påstås att de liberala förslagen i den irländska frågan före första världskriget, en rad konservativa beslut under skedet 1924—1929 och den nu sittande arbetarregeringens senaste socialiseringsåtgärder behandlats med ovilja av en övervägande folkopinion.

Härtill kommer att uppdelningen i regeringsblock och opposition stimulerar taktiken och demagogin och skärper mottsättningarna. Den svaga engelska politiken under åren före det andra världskriget måste ses i belysning av detta förhållande. Baldwin och Neville Chamberlain efterströdde avspänning gentemot Tyskland — särskilt vad Chamberlain beträffar på grund av helt orikaktiga föreställningar om Hitler och hans män —, men de ville på samma gång stärka beredskapen och lyckades i större utsträckning än man nu i allmänhet medger att genomföra en upprustning. Denna deras strävan förvårdades emellertid i högsta grad genom arbetarpartiets systematiska opposition och önskan att till varje pris diskreditera regeringen. De socialistiska ledarna förenade kritik av regeringens beskedlighet mot Tyskland med kritik av de försvarsförslag vilka skulle göra en mindre obeskedlig politik möjlig. Det var vid denna tid som Oxford Union — studenternas stora debattklubb — förklarade sig färdig att kämpa för konung och fosterland" och som Attlee uttalade att hans parti "helt tagit avstånd från idéerna om nationell lojalitet".

Detta exempel är inte enastående. På de konservativa månaderna före det första världskriget förberedde vapnet upprur i Ulster handlade de än mer hänsynslöst — de liberalas försök att köpa de irländska nationalisternas röster genom att negligera Ulsterbefolkningens önskningar var inte mycket mera tilltalande. På detta sätt framstår det som klart att i efterhand konstatera att partimotsättningarna, trots det engelska folkets höga kultur och demokratiska traditioner, drivits till sådana ytterligheter att rikets existens äventyrats.

Somervell slutar sin bok med påpekandet att en rörelse vid sekelskiftet gjorde sina strävor i brittisk politik och sedan dess småningom blivit de dominerande gestalterna i denna politik. Männen är Winston Churchill, rörelsen är arbetarpartiet. I regel har Churchill och arbetarpartiet varit i strid; de har stridit hänsynslöst, irrationellt, demagogiskt. "Likväl kommer historien att betyga att de åstadkom större ting under de fem år då de drog i samma tåll än under de fyrtiofem år då de drog i motsatta riktningar." Synpunkten kunde likaväl formas till en dom över den parlamentariska doktrin som gör striden i stället för samverkan till det utmärkande i demokratin.

Konseljbeslut gladde Göteborgsparet, gifter sig när regeringspapper kommer

Från Dagens Nyheters Göteborgsredaktion

GÖTEBORG, lördag.

— Om det finns särskilda lyckodagar, så är fredagen den 13:e väl dag framför alla andra, säger 20-årige lättmatrosen Gustaf Vettin och hans 36-årige trolovade fru Sara Ahvall från Mölndal. Efter många motgångar får paret nu gifta sig sedan tillstånd för äktenskapet lämnats.

Den unge och målmedvetne sjömannens fader satte sig bestämt emot äktenskapet mellan 20-åringen och

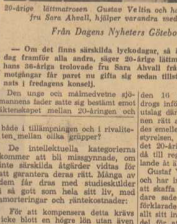

20-årige lättmatrosen Gustav Vettin och hans tillkommande, 36-årige fru Sara Ahvall, hjälper varandra med kökabestyren.

både i tilläggningen och i rivaliteten mellan olika grupper?

De intellektuella kategorierna kommer att bli missgynnade, om inte särskilda åtgärder vidtas för att garantera deras rätt. Många av dem får dras med studieskulder i så gott som hela sitt liv, med amorteringar och räntekostnader.

För att kompensera detta krävs icke blott en högre lön utan även förmånen att få pensionen beräknad på slutlönen såsom hittills. Men här går det med denna högre lön, när de ska börja betala pensionspremier vid 18 års ålder, under det att de kanske får hålla på med studierna till framemot 30? Deras lön kommer att sina ut på hela perioden, även de många inkomstlösa studieåren — och efter medelinkomsten skall pensionen beräknas åt dem!

Det är många frågor som samlar sig — en del är ännu betydelsefullare än de här antydda. Förslaget måste underkastas en grundlig och kritisk granskning från olika sidor.

Socialdemokraterna i Stockholm är dåliga förlorare, det är Göteborgs-Postens (fp) intryck av Z. Höglunds bravader i avskedsdagen-blicket:

Det är förklarligt om socialdemokraterna är besvikna över att de icke längre med kommunisternas hjälp kunna bestämma. Men man hade ändå väntat att de skulle följa spelets regler och inte alldeles förlora ansiktet.

Genom att visthålla kravet på fyra borgarråd-platser och samtidigt dekreteta att man inte vill behålla parisvalvetet, ha socialdemokraterna skapat en ohållbar situation. Och när man inte får som man vill, skall man naturligtvis demonstrera... Folkpartiet tar säkerligen denna demonstration med lugn. Stockholms medborgare äro tillräckligt upplysta för att förstå, vad som ligger bakom. Ute i landet tycker man att huvudstadssocialisternas uppträda som en bortskämd pojke, den där bär sig illa åt för att han inte får som han vill.

Den bortskämda pojken, det är just Z. Höglund. Bortskämd till och med av sina motståndare. Men när denne ärkeintrigör, som det har fjäskats så mycket för, återigen försvunnit från scenen, så skall det väl bli någon ordning. Socialdemokraterna måste skaka av sig traditionen från den olyckliga Höglundska perioden — från ett årtede som gjort Stockholm till en visa för landet och i väsentliga hänseenden erbjuder skrämselexempel på dålig kommunalpolitik och dålig medborgarsinnad.

Den nya Ålandsfrågan

Ryssarna har som bekant gjort en framstöt mot den omarbetade självstyrelselagstiftningen för Åland, närmast riktad mot den internationella garantibestämmelsen. Denna attack skedde redan i augusti, men hänvändelsen till finska regeringen blev känd först en månad senare — inte av grundlagsutskottet, där ärendet behandlades, fick veta något om Moskvas inlägg förrän i samband med publiceringen av utskottsbetänkandet, en tystlåtenhet som tyder på att regeringen kände sig tämligen besvärad av uppvaktningen. Sedan följde interna överläggningar.

Ålandsreformen har tillmätts en viss vikt, inte minst med hänsyn till att presidenten flera gånger framhävt att han ansåg det angeläget att man snart kom till resultat och tillgodosåg åländningarnas huvudsakliga önskemål. Alänningarna har varit tacksamma för denna handräckning på högsta ort. Nu meddelas emellertid från Helsingfors att när ärendet för några dagar sedan skulle komma till första behandling i riksdagsplenum för att därefter sändas till slutgranskning i det s. k. stora utskottet, så "avförädes det från dagordningen". Regeringen lär ha önskat uppskov — antagligen ämnar den förbereda någon sorts anpassning till ryssarnas krav. Det kan tänkas att regeringen är i samförstånd med presidenten direkt eller indirekt ordnar så att anslutningen till den nu stötliga garantiregeln strykes bort, medan allt det andra står kvar.

Alänningarna skulle då få välja-mellan att ta det nya lagförslaget, som anses ha åtskilliga förtjänster, men utan internationell garantibestämmelse, eller låta reformen falla. Alänningarna blir säkert djupt besvikna över en sådan tvärvändning — att detta tvärgilleri framkallats genom ryskt inskrändande i uppseendeväckande former (förenat med grova pressutfall mot utrikesministern) mildrar inte stöten.

Från svensk synpunkt och med hänsyn till våra miljärpolitiska intressen måste man fråga vad detta innebär, vilka motiv som ytterst bestämmer ryssarnas hållning. Knappast är det bara en formell hyfsning av lagtexter, en pedantisk strävan att bli av med allt som erinrar om internationella instanser. Ryssarna tycks eftersträva att så att säga sluta till Östergötland för västmakterna; mot den bakgrunden avtecknar sig den nya Ålandsfrågan på ett eroande sätt. Även om förfogarande garanti haft en teoretisk, somliga säger fiktiv betydelse — där hänvisas till Nationernas förbund som klagoinstans, en överföring till Förenta nationerna har det inte varit tal om, obekant varför —, så spelar det dock en roll inte bara i åländningarnas ögon att ögruppens särställning markeras även militärpolitiskt, kort sagt att Åland inte kan avtängas från inayn, väsentligen behandlas på samma vis som andra finska landdelar. Det har ännu ej klargjorts om en utesluting av garantibestämmelserna gör det lättare för ryssar och finnar att drypta militära anstalter på Åland i samband med de övriga läggningar i uppgivet defensivt syfte som förutses i finsk-ryska biståndsavtalet. Svensk opinion är i hög grad intresserad av att erhålla en klargörande orientering om dessa sammanhang.

Även här utlöser det onda anningar att den ryska framstötten avsätter omedelbara resultat på ett så sent stadium, trots att ryssarnas hänvisning till fredsfördraget är ett ihålligt argument.

PRESSGRANNAR

Den ryska obstruktionen mot Trygve Lies kandidatur får inte tyskna, förklarar Morgon-Tidningen (s). Den omständigheten att starkaste oppositionen mot honom kommit å ena sidan från Sovjetväldet, å den andra från dess motståndare, det nationalistiska Kina, och från reaktionära kretsar i USA är ett bevis bland många andra att Trygve Lie som FN:s förste generalsekreterare fyllt sitt uppdrag med ovald:

Då han tillträdde sitt ämbete, uppmanades han av generalförsamlingens dåvarande ordförande, den belgiske utrikesministern och socialdemokraten Henri Spaak att, utan att ångestan kompromiss med FN:s höga ideal, aldrig förlora kontakten med verkligheten. Trygve Lie har inte sett bort från verkligheten, som kräver outtröttliga ansträngningar för att bevara FN som fredsorganisation och att bevara själva freden. Men han har också i en kritisk situation vägrat att svika FN:s ideal för att bevara en skenbar fred genom att blunda för öppen aggression. I den aktionen fick han alla fria och civiliserade nationers stöd.

Berömmet är i överkant — Lies "kontakt med verkligheten" har ibland varit mer än lovligt avag — men i huvudsak ligger kan han räkna med bred anslutning från den demokratiska världen.

Den nya statliga pensionsöverbyggnaden som planerats utlöser helt naturligt en viss skepsis hos Svenska Morgonbladet (fp), trots all välvilja. Är detta storartade projekt genomförbart utan allt för vidgående omvälvningar? Och blir det i alla rättvist? Om det också blir en oerhörd förbättring för många, kanske de flesta — är det därmed säkert att det inte blir en försämring för andra?

Vad säger t. ex. de som redan har sin pensionsfråga ordnad och det på

Annons.

Kem. tvätt på rätt sätt: grundligt och skonsamt, så som den utföres vid Saltsjöbadstvätten, landets specialfirma i branschen, är god kännetecknet, en utgift som blir en inkomst. Tel. Växel 19 02 80.

Åren tycks inte bita på Hilda Berg

— hon har verkligen sin vigör i behåll!

"Har du tänkt på att Hilda snart fyller 60 år, men det kan man sannerligen inte tro, så som hon ockar sitt i från morgon till kväll. Kan du förstå hur hon kan ha ett sådant sträcke humör till på köpet?"

Granntruarna skulle veta, att det är Kruschen Salt, som hjälper Hilda Berg att bibehålla sin vigör genom åren. En knivsudd Kruschen Salt i kaffet varje morgon — det hjälper mot trög mage, ofta en orsak till ohälsa och trötthet på äldre dar. Hilda Berg är en av de många husmödrar, som har Kruschen Salt att tacka för sin goda kondition.

Ju tillfällig lindrig förstoppning orsaken till Edra magbesvär och Er olustkänsla, ta då så mycket Kruschen Salt, som ryms på en tingsmedelmörg i kaffet eller téet på morgonen. Det har i femtio år rekommenderats av engelska läkare och används av miljoner människor världen runt. Försök med Kruschen Salt.

Kruschen Salt

Hos Er handlande och på alla apotek

MINNESBOKEN
om Drottning
Astrid

Utgiven till minnet av Drottning Astrid, som förolyckades för 15 år sedan. Boken är illustrerad med c:a 50 helsidesfotografier. Stort format c:a 24×16 cm.
Pris endast Kr. 1: 95.

BEKVISITION insändes inom 3 dagar till
MALMÖ KONSTTRYCKANSTALT AKTIEBOLAG, M a l m ö 5
Sänd, med fel returrätt, mot postefterkrav ett ex. av *Minnesboken om Drottning Astrid*, format c:a 24×16 cm, tryckt på vitt fint träfritt papper, illustr. med c:a ett 50-tal helsidesfotografier. Pris endast Kr. 1: 95 plus porto.

Namn .....
Titel .....
Bostad .....
Postadress .....
Förskottsbetalning mottages ej! DN

Göteborg men ju av [illegible] när han ville gifta sig med 36-årig frånskild fru. Ingen kan naturligtvis förutsäga hur det går i det här speciella fallet, men vi har just nu en "äktenskapsexpert" i landet, professor Harvey J. Locke från USA, som gjort stora undersökningar av orsakerna till lyckta och olycka i amerikanska äktenskap.

— De största chanserna till äktenskaplig lycka har kontrahenterna, enligt statistiken, om de är av ungefär samma ålder, och i allmänhet minskas chanserna ganska stor åldersskillnad, säger mr Locke. Men å andra sidan är åldersskillnaden bara en faktor bland många som har betydelse i äktenskapet. Jag känner till många fall där det gått utmärkt, fastän parterna varit mycket olika i fråga om ålder. När mannen är mycket ligger det ofta så till att han behöver en mor, kanske en ersättning för den mor han aldrig haft, som dog när han var liten eller så. Om hans maka då är moderlig till sin natur och vill spela den rollen, så blir det i de flesta fall lyckligt resultat.

74-årig fru tröttnade på 57-årig man

Professor Lockes prognos är alltså ganska ljus. I synnerhet som den unga lättmatrosen faktiskt hör till dem som saknat en mor — hans föräldrar skildes när han var tre månader, och modern lämnade honom. Inte heller verkar det som om de svenska äktenskapen oftare än de amerikanska gick sönder på grund av skillnad i ålder kontrahenterna emellan.

— Åldersskillnad mellan man och kvinna tycks spela en mycket liten roll för äktenskapets hållbarhet. Det är sällan man anger åldersskillnad som skäl när man söker skilsmässa, berättar medlaren i äktenskapsvittet fru Birgit Hedström. Om några par går det, märkte det ofta att det skälet ändå inte är det väsentliga. Men naturligtvis är det förenat med risker att mycket ung gifta sig med någon mycket äldre, ty folk utvecklas på så olika.

Fru Hedström hade för några år sedan hand om ett par som kan betraktas som ett parallellfall till lättmatrosen och hans 16 år äldre fästmö. Det var en man som redan vid 16 års ålder hade förlokat sig i en 17 år äldre kvinna, och när han blev myndig gifte de sig. När de kom till medlarens var han 37, och hon var 74, men det var hon som ville ha skilsmässa. Hon var trött på mannen och tyckte att hon ville ha de sista åren för sig själv. Han förstod var alldeles förtvivlad. Han skrev vädjande brev och sände rosor. För honom hade det alldrig existerat någon annan kvinna under hela livet än hon, och han tyckte att världen föll samman kring honom.

Verkstadsskolan i Uddevalla invigd.

Göteborgs och Bohus läns landstings centrala verkstadsskola i Uddevalla har flyttat in i nya lokaler som invigdes på lördagen. Invigningstalet höll av överdirektören i yrkesstyrelsen för yrkesutbildning, Syrre Lundquist. Skolbygget har kostat närmare en milj. kr. (TT, Uddevalla.)

DAGENS NYHETER
TEGELPACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telegramadress: *Dagenshetter*.
Postgiro 6616 (för annonser)
Nummer 11617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten.* (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ahlberg.*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman.*
Dagens Nyheters Aktiebolag. Verkst. direktör: *Helge Hedberg.*

PRENUMERATIONSPRISER
A Stockholmsupplagan
Månat .. 4: 75 Kvartal .. 13: 75
Halvår .. 27: — Helår .... 54: —
SENASTE ANNONSPRISLISTA daterad 12/2 1950 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Sthlm.

Arbetare snubblade, föll i hett lutbad

En av de anställda vid Kvarnströms galvaniseringsfabrik, Kungsholmsgatan 159, 35-årige Bengt Ahlin, Veggatan 7, föll på lördagen i en luttank innehållande 15.000 liter 75-gradig lut. Han föreden till S:t Görans sjukhus, där man konstaterade att han fått skaldskador, dock inte värre än att hans liv troligtvis kan räddas. Lutbanken är nedgrävd i marken, men sticker upp omkring en meter. När Ahlin skulle ta upp ett föremål av tanken snubblade han och tog överbalansen.

Liten måne kan bli stor!

MJÄLL
ORSAKAR HÅRAVFALL
BOTAS MED
HYLINS
NOVOSIN

RÖSTA

i dag med den valsedel, som inom Eder församling erhållit Folkpartiets stöd.

Dessa valsedlar bära följande huvudbeteckningar: .. Bromma, Brännkyrka, Enskede, Högalids, Johannes, Kungsholms, Maria, S:t Görans, Sofia, Spånga och Storkyrko församlingar:

FOLKPARTIET

Adolf Fredrik: FÖR KYRKA OCH FÖRSAMLING
Gustav Vasa: FÖR FÖRSAMLINGEN
Jakob: KYRKLIGT INTRESSERADE
Klara: FÖR KYRKA OCH FÖRSAMLING
Engelbrekt: KYRKLIGT OCH SOCIALT INTRESSERADE
Hedvig Eleonora: FÖR KYRKA OCH FÖRSAMLING
Katarina: KYRKAN ÖVER PARTIERNA
Matteus: FÖR KRISTEN LIVSFÖRING OOCH SOCIALVÅRD
Oscar: FÖR OSCARS FÖRSAMLING

Valet pågår kl. 9—11, 13—16 och 19—21 i nedanstående vallokaler:

STORKYRKOFÖRSAMLINGEN: Storkyrkans folkskola, Svartmangatan 22.
KLARA: Folkskolan, Klara Västra Kyrkogata 14—16.
JAKOB: Församlingens kyrksal, Jakobsgatan 2.
JOHANNES: Norra Real, Roslagsgatan 1; Folkskolan, Roslagsgatan 61.
ADOLF FREDRIK: Norra Latin, Drottninggatan 71 B.
GUSTAV VASA: Folkskolan, Tegnérgatan 44—46.
MATTEUS: Vasa Real, Karlbergsvägen 15; Folkskolan, Norrtullsgatan 18.
ENGELBREKT: Folkskolan, Valhallavägen 76, Folkskolan i Hjorthagen.
HEDVIG ELEONORA: Enskeds normalskola, Riddargatan 5; Östra Real, Karlavägen 79.
OSCAR: Folkskolan, Banérgatan 56; Nya elementar för flickor, Kommendörsgatan 31 A.
MARIA: Södra Latin, Söndergatan 14; Södermalms kommunala flickskola, Timmermansgatan 21.
HÖGALID: Folkskolan, Bergsviken 28; Högalids folkskola, Folkskolegatan 11—13.
KATARINA: Katarina norra folkskola, Tjärhovsgatan 35—37; Katarina södra folkskola, Sofiagatan 2; Katarina realskola, Alvsborgsgatan 2.
SOFIA: Folkskolan, Skånegatan 117.
KUNGSHOLMS: Rådhuset.
S:T GÖRAN: Norra kommunala mellanskolan, Drottningholmsvägen 28; Folkskolan, Marieberggatan 34; Fredhälls folkskola, Vilhelm Bydbergsgatan 1.
BRÄNNKYRKA: Brännkyrka församlingshus; Årsta folkskola; Örby folkskola; Långbrodals folkskola; Blommenbergs folkskola; Aspuddens folkskola; Mälarhöjdens folkskola; Midsommarkransens folkskola; Västbergs folkskola; Hägerstensåsens folkskola.
ENSKEDE: Enskede Skrovet; Hammarby folkskola; Bjälkhagens folkskola; Enskede folkskola; Enskedefältets folkskola; Skarpnäcks folkskola; Gubbängens folkskola; Hökarängens folkskola.
BROMMA: Bromma kommunala flickskola, Alvikavägen 97; Alvik folkskola; Folkskolan, St. Eningen; Primus lunchrum, L:a Eningen; Ålstens folkskola; Glovsjöns folkskola; Riksby folkskola; Ängby norra folkskola; Ballstahamns folkskola.
SPÅNGA: Hässelby folkskola; Solhems nya folkskola.

För gamla och sjuka ordnas bilskjuts till vallokalen. Ring 22 36 41.

FOLKPARTIET

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.